

עדכון החלטה מספר 4-99 בעניין קווים מנחים לבחינת מהותיות של טעות בדוחות כספיים ועמדה משפטית מספר 24-105 בדבר אופן פרסום דוחות כספיים מתוקנים - עדכון דצמבר 2016 וקובץ שאלות ותשובות בנושא

מחלקה מקצועית - דצמבר 2016

רקע

במרץ 2012 פרסם סגל ניירות ערך (להלן - "סגל הרשות") נייר עמדה בנושא עדכון החלטה מספר 4-99 בעניין קווים מנחים לבחינת מהותיות של טעות בדוחות כספיים ועמדה משפטית מספר 24-105 בדבר אופן פרסום דוחות כספיים מתוקנים (להלן - "עמדת הסגל").

עמדת הסגל, הכוללת קווים מנחים לזיהוי טעות מהותית בדוחות הכספיים וכללים לעניין פרסום מחדש של דוחות כספיים מתוקנים ומתן גילוי בקשר עם טעויות בדוחות הכספיים שתוקנו, החליפה את החלטה מספר 4-99 בנושא מהותיות בדוחות כספיים שפורסמה על ידי הרשות בדצמבר 2005.

להלן עיקרי ההחלטות אשר קיבלו ביטוי בעמדת הסגל:

- הדרישה ליישם חזקות כמותיות לבחינת מהותיות של טעות בדוחות כספיים נותרה על כנה.
- החזקות הכמותיות לטעות מהותית עודכנו והוספה התייחסות לנסיבות בהן טעות שעברה את החזקות הכמותיות לא תהווה טעות מהותית - בהתאם לחזקות הכמותיות, טעות אשר השפעתה, כפי שמיוחסת לבעלים של החברה האם, מהווה 5% ויותר ביחס לרווח (הפסד) הנקי (בערכים מוחלטים) המיוחס לבעלים של החברה האם, או 5% ויותר ביחס לסך הרווח (הפסד) הכולל (בערכים מוחלטים) המיוחס לבעלים של החברה האם, או טעות שסכומה (בערכים מוחלטים), כפי שמיוחס לבעלים של החברה האם, מהווה 5% ויותר ביחס להון המיוחס לבעלים של החברה האם, הינה טעות מהותית.
- טעות עשויה להיות מהותית ולחייב את הצגת הדוחות הכספיים מחדש, גם אם היא אינה עומדת בחזקות הכמותיות, וזאת עקב מהותיותה מן הפן האיכותני. העמדה המשפטית מפרטת רשימה פתוחה של דוגמאות לשיקולים איכותניים אותם ראוי לשקול בעת בחינת מהותיות של טעות.
- נוספו קווים מנחים לבחינת מהותיות של טעויות בדוחות כספיים לתקופות ביניים.
- נוספו קווים מנחים לעניין אופן תיקון דוחות כספיים בגין קיומה של טעות מהותית.

לחזור המחלקה המקצועית אשר כלל סקירה של עמדת הסגל כפי שפורסמה במרץ 2012 [לחצו כאן](#).

בדצמבר 2013 פרסם סגל הרשות עדכון לעמדת הסגל אשר כלל תיקון הקווים המנחים לבחינת מהותיות של טעויות בדוחות כספיים לתקופות ביניים (לחזור המחלקה המקצועית העוסק בעדכון זה לחצו כאן).

ביום 1 בדצמבר 2016 פרסם סגל הרשות עדכון נוסף לעמדת הסגל (להלן - "עדכון דצמבר 2016"). הנוסח המעודכן, כולל את עמדת הסגל כפי שפורסמה במקור כשהיא כוללת את השינויים מכוח העדכונים מדצמבר 2013 ומדצמבר 2016 (מסומנים באפור ובצהוב, בהתאמה).

כמו כן, בד בבד עם פרסום עדכון דצמבר 2016 פרסם סגל הרשות קובץ שאלות ותשובות המשקף את עמדת הסגל כפי שקיבלה ביטוי במספר מקרים בהם נדונה שאלת מהותיות של טעות, ו/או שאלת אופן תיקון טעות מהותית.

להלן סקירה תמציתית של עיקרי השינויים מכוח עדכון דצמבר 2016 ושל עיקרי קובץ השאלות ותשובות.

עיקרי עדכון דצמבר 2016

קווים מנחים לעניין אופן תיקון דוחות כספיים בגין קיומה של טעות מהותית

על רקע הניסיון שנצבר באשר ליישום הוראות העמדה העדכנית, עודכן הסעיף בעמדת הסגל העוסק בקווים מנחים לתיקון דוחות כספיים הכוללים טעות מהותית. ככלל, כאשר מתגלית, טעות מהותית במספר דוחות כספיים שפורסמו בעבר, הדוחות הכספיים המוקדמים ביותר שיפורסמו מחדש, יהיו הדוחות הכספיים לשנת הדיווח האחרונה ובנוסף, יפורסמו מחדש הדוחות הכספיים הרבעוניים אשר פורסמו לאחריו ואשר כוללים טעות מהותית. בהתאם לתיקון דצמבר 2016, על אף עיקרון זה, בנסיבות בהן מתגלה טעות מהותית בנתוני הדוח השנתי האחרון ו/או בנתוני דוחות רבעוניים לשנה הקודמת, אשר ייכללו כמספרי השוואה בדוחות הכספיים לתקופה שוטפת, **והטעות מתמקדת ברכיב מסוים בדוח הכספי**, כך שהשפעות תיקונה ניתנות להבנה בנקל, ופרסום מחדש של הדוחות הכוללים את הטעות המהותית אינו מוסיף ערך משמעותי לעומת דיווח מיידי אודותיה ותיקונה במסגרת מספרי השוואה של הדוח לתקופה השוטפת (דוגמת במקרים של טעויות סיווג מהותיות בין סעיפים בדוחות הכספיים), רשאי התאגיד, **בכפוף לקבלת אישורו של סגל הרשות מראש**, לתקן את הטעות המהותית בדרך של תיקון מספרי השוואה אשר ייכללו בדוחות הכספיים לתקופה השוטפת, חלף פרסום מחדש של הדוחות הכוללים את הטעות המהותית.

האמור לעיל אינו גורע מהצורך לעמוד בדרישות גילוי מכוח תקן חשבונאות בינלאומי 8, *מדיניות חשבונאית, שינויים באומדנים חשבונאיים וטעויות (IAS 8)*, לעניין תיקון טעויות ו/או החובה המוטלת על רואה החשבון המבקר בדבר הכללת הפניית תשומת לב להצגה מחדש בהתאם לכללים המקצועיים החלים עליו.

עדכונים נוספים

בהתייחס לנסיבות בהן התגלתה טעות מהותית בנתוני הדוח השנתי האחרון, במסגרת עדכון דצמבר 2016, עודכנה ההקלה לפיה יתאפשר תיקון הטעות בדרך של תיקון מספרי השוואה אשר ייכללו בדוח השנתי השוטף, מבלי לפרסם את הדוח השנתי האחרון וזאת ככל והמועד בו חובת הדיווח על קיום הטעות חל בפרק הזמן של **21 יום לפני** מועד פרסום הדוח השנתי השוטף (לפני תיקון דצמבר 2016 פרק זמן זה היה קצר יותר והסתכם בעשרה ימי עסקים).

בנוסף לאמור לעיל בוצעו התאמות לעמדה המשפטית בעקבות עיגון חובות הדיווח החלות על תאגיד אשר גילה טעות מהותית בדוחותיו הכספיים כפי שדווחו בעבר במסגרת **תיקון** תקנות ניירות ערך (דוחות תקופתיים ומידיים), התש"ל - 1970 ממאי 2016 (לחזור המחלקה המקצועית בנוגע לתיקון האמור לחצו כאן). בהקשר זה, במסגרת הסעיף שצוין לעיל בדבר קווים מנחים לעניין אופן תיקון דוחות כספיים הכוללים טעות מהותית נוספה הבהרה לפיה, ללא קשר לאופן תיקון הטעות המהותית, קיימות חובות דיווח החלות על תאגיד אשר גילה טעות מהותית בדוחותיו הכספיים כפי שדווחו - קרי, הגשת **דוח מיידי** בדבר קיומה של טעות ומתן גילוי בדוח הדירקטוריון, בהתאם לעקרונות התיקון לתקנות שנזכר לעיל.

יוזר כי במקביל לפרסום עדכון דצמבר 2016, סגל הרשות פרסם קובץ שאלות ותשובות לעמדת הסגל, המשקף את עמדת הסגל במספר מקרים בהם נדונה שאלת מהותיות של טעות, ו/או שאלת אופן תיקון טעות מהותית (ראה להלן).

קובץ השאלות והתשובות לעמדה הסגל

ממועד פרסום עמדת הסגל, סגל הרשות דן במקרים רבים העוסקים בבחינת מהותיות של טעות, ובאופן תיקון דוחות כספיים בגין טעות מהותית. מטרת קובץ השאלות ותשובות הינה לשקף לציבור את עמדות הסגל כפי שהתקבלו במספר מקרים כאמור.

להלן סקירה תמציתית של מקרים בהם דן סגל הרשות כאמור וכן עמדת הסגל בניגום:

מקרה א'

חברה גילתה טעות בדוחותיה הכספיים, אשר מהווה 7% מהגירעון בהון המיוחס לבעלים. לעמדת החברה, על אף שהטעות עוברת את הסף הכמותי המאזני, הטעות אינה מהותית, וזאת בשים לב לנסיבות המיוחדות ששררו באותה עת כדלקמן:

- הגירעון בהון המיוחס לבעלים היה נמוך מאוד ביחס לגירעון שאפיין את החברה בדרך כלל עד לאותו מועד; וכן
- החברה עמדה סמוך לפני הזרמות הוניות נוספות על ידי בעל השליטה אשר היו מגדילות את ההון בסכום משמעותי, אשר ביחס אליו סכום הטעות אינו מהותי.

עמדת הסגל: סגל הרשות **לא התערב** בשיקול הדעת שהפעילה של החברה.

מקרה ב'

חברה גילתה טעות בדוחותיה הכספיים, אשר עברה את הסף הכמותי התוצאתי והיוותה 12% מהפסדיה לשנת הדיווח. לעמדת החברה, הטעות אינה מהותית מפאת הנימוקים הבאים:

- סכום הטעות נמוך (מאות אלפי שקלים);
- ההפסד המיוחס לבעלים בשנת הדיווח, נמוך בצורה חריגה מהסכום בערך מוחלט של רווח או הפסד לתקופות עבר אשר מאפיין את פעילות החברה בדרך כלל.

עמדת הסגל: סגל הרשות **לא התערב** בעמדת החברה.

מקרה ג'

חברה פועלת באמצעות חברות בנות וכלולות בתחום הנדל"ן המניב במספר מדינות בעולם. החברה לא כללה במסגרת דוחותיה הכספיים ביאור מגזרי פעילות, על אף היות כל אחת מהחברות המוחזקות מגזר פעילות כהגדרתו בתקן דיווח כספי בינלאומי 8, מגזרי פעילות (IFRS 8). לעמדת החברה, טעות זו אינה מהותית, היות שהנתונים הכספיים של כל החברות מוחזקות מדווחים לציבור דרך צירוף דוחות החברות המוחזקות לדוחות החברה או דיווח לציבור באופן נפרד (חברות נסחרות) ולפיכך המידע שהיה ניתן בביאור מגזרים בגין כל חברה מדווח לציבור על בסיס נפרד כאמור.

עמדת הסגל: סגל הרשות **לא התערב** בעמדת החברה לפיה הטעות אינה מהותית. החברה כללה בדוחותיה הכספיים לתקופה העוקבת ביאור מגזרים כנדרש.

מקרה ד'

חברה גילתה כי לאחר מועד הדוחות הכספיים לתקופת ביניים מסוימת ולפני פרסומם, בעל השליטה בה משך כספים ללא קבלת אישור בהתאם להוראות הדין וללא מתן גילוי בדוחות הכספיים. לעמדת החברה, אין מדובר בטעות מהותית היות שמדובר באירוע לאחר תאריך המאזן אשר אינו משפיע על נתוני הדוחות הכספיים.

עמדת הסגל: סגל הרשות **לא קיבל** את עמדת החברה לפיה העדר גילוי בדוחות הכספיים בדבר משיכת כספים על ידי בעל השליטה (קל וחומר משיכה שאינה כדון), אינו מהותי. בהתאם לעמדת הסגל, בחינת מהותיות של טעות הינה בחינה כוללת של נסיבות המקרה, הן של פרמטרים כמותיים והן של פרמטרים איכותיים. בחינה איכותית כוללת גם בחינה האם הטעות נוגעת לפעולה בין התאגיד לבין בעל השליטה בו, האם הטעות עלולה להיות קשורה לפעולה שאינה חוקית, האם הטעות עשויה להשפיע על ניתוח פעילות התאגיד על ידי המשקיעים וכדומה. בחינת מכלול הנסיבות מעלה כי העדר הגילוי בדוחות הכספיים הינו מהותי (תשומת הלב מופנית בהקשר זה לסעיף 2(ה) לעמדת הסגל הכולל רשימת דוגמאות לשיקולים איכותניים שיש לשקול). החברה תיקנה את דוחותיה הכספיים ופרסמה אותם מחדש.

מקרה ה'

חברה בת של חברת החזקות גילתה טעות מהותית מאוד בדוחותיה הכספיים לשלוש שנים קודמות שמקורה באי סדרים, ואשר הובילה למחיקה של 30% מהונה העצמי של החברה הבת האמורה. החברה האם והחברה הבת ציבוריות. החברה הבת ראתה בטעות כטעות מהותית ועל כן פרסמה מחדש את דוחותיה הכספיים לשנים אלה. לעומת זאת, בחברת האם, הטעות לא עברה את סף המהותיות ביחס להון, אולם עברה את סף המהותיות ביחס לרווח לאחת השנים בלבד. לעמדת החברה האם, על אף התקיימות החזקה הכמותית התוצאתית, אין מדובר בטעות מהותית בשל הנימוקים:

- לעמדת החברה, בחברת החזקות מסוגה, יש לבחון רווחיות מייצגת, שביחס אליה הטעות לא הייתה עוברת את הסף.
- סכום הטעות (עשרות מיליוני ש"ח) נמוך ביחס להיקפי פעילותה של החברה האם (סך נכסים והון עצמי של מיליארדי ש"ח).
- החברה הבת אומנם מדווחת כמגזר פעילות בדוחותיה הכספיים של החברה האם, אך אינו מהווה את פעילות הליבה של החברה האם.

עמדת הסגל: סגל הרשות **לא קיבל** את עמדת החברה לפיה אין מדובר בטעות מהותית מהנימוקים הבאים:

- הטעות היוותה 20% מרווחיות החברה לאותה שנה מסוימת - קרי מעל החזקה הכמותית לטעות. באשר לטענת הרווח המייצג - בהתאם לעמדת הסגל, סתירת החזקה הכמותית בטענה לרווחיות נמוכה שאינה מייצגת, אפשרית כאשר הטעות אינה מהותית ברמה האיכותית שלה. אולם במקרה דנן **מקור הטעות באי סדרים** ולכן היא מהותית ברמה איכותית. יתרה מכך, בהתאם להוראות תקן חשבונאות בינלאומי 8, *מדיניות חשבונאית, שינויים באומדנים חשבונאיים וטעויות ("IAS 8")*, דוחות כספיים אינם מצייתים לתקני דיווח כספי בינלאומיים אם הם כוללים **טעות שבוצעה במתכוון**, אף אם אינה מהותית.
- במסגרת הבחינה האיכותית של מהותיות הטעות יש לבחון, האם כתוצאה מהטעות יש השפעה על ניתוח מגמות ותוצאות פעילותה העסקית של החברה או אחד המגזרים שלה. במקרה דנן התקיימו שיקולים אלה.

על כן, לעמדת סגל הרשות, הטעות הינה מהותית המצריכה הצגה מחדש של הדוחות הכספיים לשנת 2013.

אופן תיקון הטעות - ככלל, בגין טעות נדרש לפרסם את הדוח הכספי לשנת הדיווח האחרונה. יחד עם זאת, סגל הרשות לא התערב בעמדת החברה לפיה ניתן לתקן טעות מהותית זו במסגרת מספרי השוואה שנכללו בדוחות הכספיים לתקופת הביניים השוטפת, אשר פורסמו מספר ימים לאחר הדיווח המייד בננושא, מבלי

לפרסם מחדש את הדוח השנתי לשנת הדיווח האחרונה. זאת, בשים לב למכלול נסיבות (דוחות החברה הבת פורסמו במלואם, סכום הטעות נמוך ביחס להיקף פעילותה של החברה ועוד).

מקרה ו'

חברה התקשרה בהסכם עם מוסד בנקאי לנטילת הלוואה, אשר קבע אמות מידה פיננסיות בהן מחויבת החברה לעמוד, אשר במקרה של הפרתו, הבנק רשאי להעמיד את הלוואה לפירעון מיידי. החברה הפרה אמת מידה פיננסית בשני דוחות ביניים ובדוח שנתי של שנת דיווח מסוימת, אולם סיווגה את הלוואה במסגרת התחייבויות לזמן ארוך חלף סיווגה לזמן קצר, וזאת בניגוד להוראות תקן חשבונאות בינלאומי 1, *הצגת דוחות כספיים (IAS 1)*.

תיקון הטעות בדוחות הכספיים האמורים, הביא להעמקה משמעותית בגירעון בהון החוזר של החברה. לעמדת החברה, אין מדובר בטעות מהותית וזאת בשל הנימוקים הבאים:

- מדובר בטעות סיווג במאזן, ללא השפעה על הרווח וההון. לעמדת החברה, המדדים הרלוונטיים לתחום פעילותה הינם מדדים תוצאתיים ולא מאזניים.
- ההון החוזר של החברה ממילא שלילי ולכן אין להעמקת הגירעון השלכה מהותית על ניתוח מצבה הפיננסי, אשר לגביו נכלל ממילא גילוי מלא בדוחות הכספיים.
- אין רלוונטיות לתיקון הטעות היות שברבעון ראשון של שנת הדיווח העוקבת, אמת המידה הפיננסית תוקנה ומשכך במסגרת הדוחות הכספיים לרבעון זה הלוואה סווגה בהלוואות לזמן ארוך.

עמדת הסגל: סגל הרשות **לא קיבל** את עמדת החברה לפיה הטעות אינה מהותית וזאת בשל הנימוקים הבאים:

- תיקון הטעות העמיק בצורה משמעותית ביותר את הגירעון בהון החוזר והשפיע לפיכך על ניתוח מצבה הפיננסי. גילוי בדוח אינו מרפא טעות כמותית בדוח הכספי.
- לעמדת הסגל, טעות עשויה להיחשב כמהותית, על אף העדר השפעתה על הרווח או על ההון של תאגיד, אם היא מהותית ברמה האיכותית (ראה סעיף 2(ו) לעמדת הסגל) - במקרה דנן, העמקה משמעותית בגירעון בהון החוזר.
- באשר לטענת החברה לפיה המדדים הרלוונטיים לתחום פעילותה הינם מדדים תוצאתיים בלבד, סגל הרשות לא קיבל טענה זו - ניתוח מצב פיננסי ונזילות של תאגיד מבוסס גם על ניתוח יחסים שוטפים מאזניים.
- באשר לטענת העדר הרלוונטיות של תיקון הטעות - בחינת מהותיות של טעות נעשית ביחס לדוחות הכספיים הכוללים אותה ועל כן שינוי תנאי הלוואה ברבעון ראשון של שנת הדיווח העוקבת, אינם רלוונטיים לניתוח.

באשר לאופן תיקון הטעות - היות ומדובר בטעות אשר השפעותיה ניתנות להבנה בנקל, סגל הרשות לא התערב בעמדת החברה לפיה ניתן לתקן טעות זו במסגרת מספרי השוואה שנכללו בדוחות הכספיים לתקופת הביניים השוטפת, אשר פורסמו מספר ימים לאחר הדיווח המידי בנושא, מבלי לפרסם מחדש את הדוחות הרבעוניים אשר כללו את הטעות.

מקרה ז'

חברה סיווגה במסגרת דוח תזרים מזומנים, תזרים ממכירת קרקע, אשר סווגה **כמלאי**, כתזרים מזומנים מפעילות השקעה חלף כתזרים מזומנים מפעילות שוטפת. סכום התמורה ממכירת הקרקע **משמעותי**, ואף שינה את תזרים המזומנים מפעילות שוטפת מתזרים שלילי לתזרים חיובי. לעמדת החברה, הטעות אינה מהותית היות שמהווה טעות סיווג, אשר אינה משפיעה על הרווח או ההון של החברה.

עמדת הסגל: סגל הרשות **לא קיבל** את עמדת החברה לפיה הטעות אינה מהותית. בחינת מהותיות של טעות סיווג הינה בחינה של שיקולים איכותיים. במקרה דנן, הטעות הופכת תזרים מפעילות שוטפת משלילי לחיובי, בפער משמעותי (ראה סעיף 2(ו) לעמדת הסגל). כמו כן, החברה עמדה סמוך לפני פירעון תשלום למחזיקי אגרות חוב, וברי כי לדוח תזרים מזומנים חשיבות רבה בניתוח מצבה התזרימי של החברה.

באשר לאופן תיקון הטעות - היות ומדובר בטעות אשר השפעותיה ניתנות להבנה בנקל, סגל הרשות לא התערב בעמדת החברה לפיה ניתן לתקן טעות זו במסגרת מספרי השוואה שנכללו בדוחות הכספיים לתקופת הביניים השוטפת, אשר פורסמו מספר ימים לאחר הדיווח המידי בנושא, מבלי לפרסם מחדש את הדוחות אשר כללו את הטעות.

מקרה ח'

במסגרת בדיקה של סגל הרשות את דוחותיה הכספיים לתקופת ביניים מסוימת של חברה, התגלו מספר טעויות כדלקמן:

- טעות ברישום הוצאות פחת - סכום הטעות אינו מהותי בהתאם למבחנים הכמותיים (הון ורווח).
- טעות בהצגת הכנסה בדוח רווח והפסד על בסיס נטו חלף הצגתה על בסיס ברוטו - תיקון הטעות העלה את מחזור החברה ב- 10% אולם השפיע בשיעור של פחות מ- 1% על רווח גולמי לתקופה, ועל כן לעמדת החברה הטעות אינה מהותית.
- טעות בדוח תזרים מזומנים אשר הגדילה את התזרים השלילי מפעילות שוטפת בעשרות מיליוני ש"ח, אך התזרים היה ונותר שלילי לאחר תיקון הטעות ועל כן לעמדת החברה הטעות אינה מהותית.

עמדת הסגל: סגל הרשות **לא קיבל** את עמדת החברה לפיה סך הטעויות יחד אינו מהותי לדוחותיה הכספיים של החברה. בהתאם לעמדת הסגל, כאשר מתגלות מספר טעויות, יש לבחון את המהותיות של כל טעות בנפרד, וכן של כל הטעויות כמכלול (ראה סעיף 2(ז) לעמדת הסגל). במקרה דנן השפעת כל הטעויות כמכלול הינה מהותית על דוחות החברה.

לעניין אופן תיקון הטעויות - החברה פרסמה דיווח מידי בדבר הטעויות המהותיות ותיקנה את הטעויות כטעות מהותית במסגרת מספרי השוואה בדוח לתקופת הביניים המקבילה של השנה העוקבת.

יובהר כי האמור לעיל אינו בגדר ייעוץ מקצועי ואינו מהווה תחליף לקריאה מעמיקה ומלאה של עמדת הסגל במתכונתה המעודכנת ושל קובץ השאלות ותשובות, ולבחינת מכלול ההשלכות הנגזרות מכוחם. מומלץ כי הישויות שהאמור עשוי להיות רלוונטי להן תיוועצנה בגורם מקצועי לבחינת מכלול ההשלכות.

לקישור לעמדת הסגל במתכונתה המעודכנת לאחר עדכון דצמבר 2016 [לחץ/י כאן](#).

לקישור לקובץ השאלות ותשובות כפי שפורסם על ידי סגל הרשות [לחץ/י כאן](#).

בברכה,

המחלקה המקצועית